

Hoera

Na diverse aantijgingen aan het adres van Endemol is eindelijk de bom gebarsten over prijzen en tarieven in het Nederlandse televisiebedrijf. Maar terwijl de

omroepen gillen, het NOB naar adem hapt en John de Mol de vermoorde onschuld speelt, blijft één groep buiten beeld: de werknemers. Is de huidige rel niet een prachtige aanzet tot branchebrede afspraken?

ILLUSTRATIE RIK TAZELAAR

een rel!

Zwaar onder vuur lag Endemol eind oktober in een uitzending van het KRO-programma *Reporter*. Televisiebazen van toen en nu klaagden steen en been over het machtsmisbruik van Nederlands grootste productiebedrijf. Voornaamste beschuldiging: Endemol zou kortingen die het zelf bedongen had bij het NOB -het facilitaire bedrijf van de publieke omroepen- niet doorgeven aan de klanten.

Zelfverrijking ten koste van omroep en consument? Hoewel later bleek dat *Reporter* niet op alle gebieden even objectief te werk was gegaan, was van de onthouden kortingen geen woord gelogen. De omroepen zijn daarvan echter niet als enige de dupe. Het NOB is eveneens slachtoffer, het verdient er veel te weinig aan. Het kan de prijzen niet verhogen, want dan stapt de producent naar de concurrentie.

Deze concurrentie bestaat - behalve uit het grote United - uit diverse kleinere bedrijven en talloze freelancers. Zij hebben niet alleen goedkopere apparatuur en nauwelijks overhead, maar zijn daarbij zo gretig, dat ze werken tegen tarieven die het kwaliteitsbedrijf kansloos achterlaat.

Licht uit

Wat betekent de prijsafbraak van het afgelopen decennium ondertussen voor de vele werknemers in het televisievak? FNV KIEM-bestuurder Luuk Voormeulen rezen de haren te berge toen hij in maart dit jaar onderzoek deed naar werkdruk in de AV-sector. Op zijn oproep telefonisch een boekje open te doen over het onderwerp reageerden enkele tientallen mensen. Het waren met name werknemers in dienst bij producenten. De rode draad was snel te vinden, aldus Voormeulen. "De wijze waarop producenten werken, leidt automatisch tot verhoogde werkdruk. Klussen worden aangenomen voor een totaalprijs. Wordt de planning niet gehaald, dan moet er voor hetzelfde geld meer gewerkt worden. Meestal in de avonduren."

De constatering mag misschien een ander licht werpen op de in eigen zak gehouden kortingen, de werknemer is er mooi klaar mee. Het meest schrijnende, zo blijkt uit de verhalen, is wel het feit dat vaak op voorhand de krapte in de planning bekend is. De werkgever vertrouwt erop, dat werknemers zich wel drie slagen in de ronde zullen ploeteren.

Dit geldt evenzeer voor de vele freelancers die bij die producenten werkzaam zijn. Onafzienbare draaidagen, de stress van gisterenklaar, ook zij betalen vroeg of laat hun prijs. Goeddeels onzichtbaar, want wie weet wanneer zij ziek of overspannen zijn? "Je praat niet over werkdruk", zegt een freelance regie-assistent bij wie na tien jaar in het vak het licht uitging, "want je wilt ook je volgende klus en elke klus moet o zo gezellig zijn." Ja, het televisievak heeft glamour. Veel, vooral jonge mensen, hebben daar alles voor over. Voor jou tien anderen, is nog altijd een veelgehoorde kreet in en rond de studio. Dat vrijwel alle deelnemers aan het onderzoek ano-

niem wilden blijven, zegt in dit verband genoeg.

Bij het facilitaire bedrijf zijn de zaken al even moeilijk op te lossen. Alle geruchten over reorganisatie bij het NOB geven wel aan hoe ernstig de situatie daar is geworden. "Er is sprake van een toemende prijsdruk", zegt een begripvol kaderlid, werkzaam bij het NOB, "en de factor arbeid is nu eenmaal het duurst, dus het is logisch dat de werkgever een zo hoog mogelijke arbeidsproductiviteit nastreeft. Alle ruimte die de Arbeidstijdenwet geeft, wordt ingenomen. Daarbij speelt in dit vak behalve de feitelijke werkdruk ook de ervaren werkdruk. Als jij als cameraman van zeven tot negen 's morgens *Ontbijttelevisie* draait, en dan dezelfde dag weer werkt van één tot negen, heb je gewoon tien uur gewerkt. Maar je hebt wel het gevoel al ik weet niet hoe lang bezig te zijn."

Shake-out

FNV KIEM strijdt al jaren voor aanvaardbaarder werkomstandigheden én behoud van kwaliteit in de audiovisuele sector. Om oneigenlijke concurrentie tegen te gaan, wil de vakbond toe naar certificering van de mensen in het vak. Programmamakers, redactiemedewerkers, cameramensen, geluidstechnici, editors, zij zouden allemaal moeten beschikken over een bewijs van vakmanschap. Producenten zouden vervolgens alleen gecertificeerde medewerkers mogen inschakelen als uitvoerende kern.

Probleem hierbij is nog steeds de aansluiting tussen media-opleidingen en beroepspraktijk. Hoewel er verbetering is, kosten schoolverlaters werkgevers nog altijd handenvol geld aan bijscholing. Bob Jansen, AV-sectorraadslid en bestuurder van FNV KIEM, denkt dat een branche-breed opleidingsfonds in combinatie met sluitende afspraken een redding zou kunnen zijn voor het televisiebedrijf. "We maken allemaal *content*", zegt hij, "en zijn allemaal van elkaar afhankelijk. Als we nou ook eens allemaal zouden werken volgens dezelfde eisen van vakmanschap en met hetzelfde systeem van functiewaardering, dan zou switchen niet alleen makkelijker zijn voor werknemers en werkgevers, maar zou het in Hilversum ook een stuk aangename worden. Een branche-CAO zou dan de logische volgende stap zijn."

Luuk Voormeulen heeft zijn tanden bijna stukgebeten op dit taai proces. Moet het eerst slechter worden, wil het beter worden? "Wat je nodig hebt behalve een opleidingsfonds", zegt Jansen, "is een vereniging, waarin de bazen van omroepen, productie- en facilitaire bedrijven vertegenwoordigd zijn. Tot nu toe hebben werkgevers de vorming hiervan altijd tegengehouden. Misschien wachten zij op een shake-out in de televisiewereld. Maar misschien ook vormt de huidige discussie een goede aanleiding om nou eens wel die afspraken te maken waaraan onze branche zoveel behoefte heeft. Het wordt tijd dat de AV-branche eindelijk eens volwassen wordt en die cowboy-mentaliteit verdwijnt."

YVONNE VAN OSCH

Hoezo wij een concurrent van NOB?

"In uw artikel 'Hoera een rel' (FNV Magazine nr. 19) suggereert u dat het NOB zielig zou zijn, omdat het met talloze kleine bedrijven en freelancers moet concurreren. Deze zouden 'niet alleen goedkopere apparatuur en nauwelijks overhead' hebben, maar eveneens 'zo gretig zijn dat ze werken tegen tarieven die het kwaliteitsbedrijf kansloos achterlaat'.

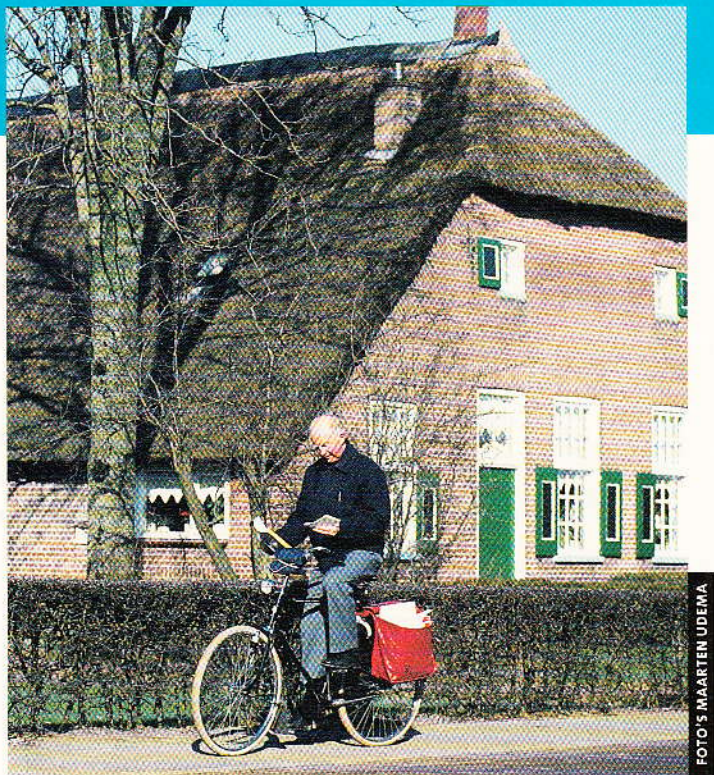
U suggereert dat de kleine ondernemers de schuld zijn van de prijsmalaise in omroepland. Mag ik u erop wijzen dat in 1998 een aantal postproductbedrijven onder andere de VVF heeft opgericht om een blok te vormen tegen de grote bulkconcurrentie van het NOB, dat allerlei koppelkortingen aan

producenten gaf/geeft, waardoor juist het NOB de belangrijkste veroorzaker van de extreem lage tarieven is. Uit eigen ervaring als klein postproductiebiedrijf, mag ik stellen dat het NOB mijn grootste en meest problematische prijsconcurrent is, die in

een aantal gevallen meer dan 33 procent onder de (gangbare) dagprijs dezelfde diensten en faciliteiten aanbod. Eveneens is voor veel kleine ondernemers de overhead relatief juist zwaarder, aangezien er veel minder risicospreiding is (minder apparatuur). Ook de kwaliteit van bedrijven als het mijne trekt u in twijfel met de laatste zin ('eindelijk volwassen' en 'cowboymentaliteit'). Ik kan u vertellen dat deze bedrijven minstens het technisch kwaliteitsniveau van het NOB halen, en dan laat ik de creatieve kwaliteit van mijn collega's nog maar even buiten beschouwing. Voorst weet u net zo goed als ik dat het NOB de afgelopen jaren ook nog systematisch alle grote concurrenten heeft opgekocht. Hoewel dergelijke acties nu weer ongedaan gemaakt lijken te worden, viel zulks ook niet echt in goede aarde bij mij en mijn collega's. Leuk dat u goede contacten bij het NOB heeft, maar ik wil niet in het blad van een club die ik steun, lezen dat mijn grootste concurrentievervalsers zich door mensen als mij oneerlijke beconcurrerd voelt. Want zo ken ik er nog wel een paar."

Job ter Burg, zelfstandig film & video editor, Amsterdam

FOTO'S MAARTEN UDEMA

Nieuwe postbesteller doet het goedkoper

Ontevreden over de postbezorging? Zeer wel mogelijk. Reden voor de overheid de bezorging begin 2000 te liberaliseren. Echter niemand anders dan PTT Post bleef onze brieven en pakketjes rondbrengen. Daar kan nu verandering in komen. MailMerge in Zaandam, dat ook al Metro naar de stations vervoert, maakte in oktober bekend zich op de postmarkt te storten. Om te beginnen op de zakelijke markt. Daar heeft het al enkele grote jongens weten te interesseren, zoals Praxis, Oi-

vertoom en het Financieel Dagblad. MailMerge concurreert met tarieven die veertig procent lager liggen dan van Tante Pos. Dit kan door het bij bulkbezorging te houden: huis-aan-huis bezorging komt niet in aanmerking, wel postbussen. Wat overblijft mag toch de PTT weer gaan rondbezorgen. Overigens maakt de tijd waarin de post onderweg is geen verschil met de PTT, terwijl dat voor de particulier wellicht de grootste reden is naar een nieuwe postbesteller uit te zien.

Nederland aan de top bij lezen, wiskunde en natuurwetenschap

Nederlandse 15-jarigen doen het internationaal gezien heel goed in lezen, wiskunde en de natuurwetenschappelijke vakken. Bij wiskunde staat Nederland op de eerste plaats, bij leesvaardigheid op de derde plaats en bij de natuurwetenschappelijke vakken op de zesde plaats. Meisjes zijn beter in lezen dan jongens en in de vakken wiskunde en natuurwe-

tenschappen is het verschil vrijwel verdwenen. Dit blijkt uit het onderzoek 'Bruikbare kennis en vaardigheden voor jonge mensen' van het Cito. Er zijn in ongeveer 30 landen toetsen afgenomen. Zonder uitzondering scoren meisjes in alle OESO-lidstaten op leesvaardigheid hoger dan jongens. Ook in Nederland. Een van de redenen

is dat het onderzoek nogal wat open vragen gebruikt en daar scoren meisjes over het algemeen beter op. Verder houden meisjes meer van lezen dan jongens, ook buiten schooltijd. Meisjes lezen vaker tijdschriften en boeken (zowel fictie als nonfictie), terwijl jongens vaker de krant, materiaal op internet en stripboeken lezen. Het verschil tussen jongens en

meisjes bij de vakken wiskunde en natuurwetenschappen is vrijwel verdwenen. Meisjes lopen over het algemeen minder vertraging op in hun schoolcarrière dan jongens. Allochtone leerlingen scoren overal lager dan autochtone leerlingen, ofschoon hun score in Nederland bij lezen en wiskunde gemiddeld iets hoger uitkomt.